

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 6. SEPTEMBER 1952

ŠTEV. 62 (522)

V Trstu se že kažejo posledice popuščanja Rimu

Dne 1. septembra so v Trstu prevzeli svoje posle italijanski funkcionarji, ki jih je na podlagi londonskih sklepov na predlog rimske vlade imenoval poveljnik Zavezniške vojaške uprave general Winterton. S tem je večina upravnih poslov anglo-ameriške cone Tržaškega ozemlja prešla v roke rimskih iredentistov, kajti le trije izmed dvajsetih funkcionarjev so znani v Trstu, medtem ko so imena ostalih popolnoma neznana. Hkrati pa pomeni to tudi prvi večji uspeh italijanskega imperializma po drugi svetovni vojni, saj rimski tisk sam z neprkritim zadovoljstvom ugotavlja, da je s temi imenovanji uprava Tržaškega ozemlja ponovno prišla v roke Italije.

Italijanski šovinisti, ki jim je že takoj ob pričetku londonske konference zrasel greben, so zdaj polni zmagošlavja in mislijo, da bodo spet lahko nadaljevali s svojo politiko iz časov po prvi svetovni vojni. O teh njihovih namelih govori tudi dejstvo, da so že prvega dne, ko so njihovi proponenti komaj zasedli stolčke v tržaški upravi, skušali zažgati poslopje slovenske višje gimnazije in trgovske akademije, kar jim le vsled budnosti stanovalec ni popolnoma uspelo in je nastala le manjša materialna škoda. Kljub temu pa pomena tega najnovejšega zločina nad tržaškimi Slovenci nič ne zmanjšuje, ako niso popolnoma uspeli v svoji nameri, marveč je to jasen dokaz, da so hoteli obnoviti svoje tradicionalne metode, ki so se jih proti slovenskemu življu vedno posluževali, kadar koli jim je uspelo dobiti v roke oblast nad njimi.

In sklep londonskega mešetarjenja o imenovanju italijanskih funkcionarjev v tržaško upravo dejansko ne pomeni nič drugega kot dati rimskim iredentistom in zagriženim sovražnikom vsega slovenskega ljudstva v roke oblast nad tržaškimi Slovenci. Istega mnenja so tudi v tržaških krogih, kjer menijo, da že samo dejstvo, da so bili na najodgovornejša mesta imenovani znani iredentisti, dokazuje, da je rimska vlada tem funkcionarjem poverila posebne naloge za čim hitrejšo priključitev cone A k Italiji. Na kakšen način pa so si zamislili izpolnitev teh nalog, kaže požar v slovenski gimnaziji, ki jasno govori, kakšne so lahko posledice popuščanja rimskemu pritisku in njegovi izsiljevalni politiki. To si bodo mo-

rale dobro zapomniti tudi zapadne velesile in spoznati, kako zgrešena je njihova dosedanja politika glede tržaškega vprašanja, priznati bodo morale, da so prav one v zadnjih letih dajale potuho nenasišnemu rimskemu imperializmu, in to kljub nenehnemu opozarjanju s strani demokratičnega prebivalstva Trsta. Zato

Gradbeni delavci so s stavko podkrepili svoje zahteve

Delavci gradbene stroke se že dalje časa borijo za zboljšanje in ustaljenje svojega položaja. Dosedanja kolektivna pogodba ima mnogo pomanjkljivosti in ne upošteva sprememb, ki so nastale v zadnjih treh, štirih letih. Zato si prizadevajo, da bi k sedanji kolektivni pogodbi dosegli dodatno kolektivno pogodbo, ki bi na novo uredila nekaj najbolj perečih problemov.

Gradbeni delavci zahtevajo pogodbeno ureditev mezd za delovni čas, ki ga izgubijo ob slabem vremenu, kar je vsled sezonskega značaja njihove zaposlitve nujno potrebno. Prav tako zahtevajo, da jim podjetniki plačajo praznike v slučajih, da jim ti pred prazniki odpovedo delo. Nadaljnja zahteva gradbenih delavcev se nanaša na novoletno doklado, ki naj bi bila s kolektivno pogodbo urejena tako, da bi delavci dobili odgovarjajočo doklado za tisti čas, v katerem so bili zaposleni v gradbeni stroki. Sindikat gradbenih delavcev se nadalje zavzema za to, da bi zaposlitev v gradbenem sektorju v bodoče posredovali izključno le uradi dela, s čimer naj bi bili gradbeni delavci zaščiteni pred dotokom iz drugih poklicev in vsaj do gotove mere zajamčena njihova delovna mesta in zaposlitev. Strokovnim organizacijam gradbenih delavcev je tudi mnogo ležeče na tem, da bi smeli podjetniki sprejemati na delo samo delavce, ki so sindikalno organizirani, kar naj bi utrdilo položaj gradbenih delavcev napram podjetnikom. Zveza stavbenih podjetnikov se je dolgo

bi bil skrajni čas, da bi zapadne sile vsaj po zadnjem zločinskem poskusu požiga slovenske gimnazije v Trstu spregledale vso škodljivost in nevarnost izvajanja londonskih sklepov — med katere spada tudi imenovanje italijanskih funkcionarjev — in prenehale s politiko popuščanja napram Rimu.

časa z zavlačevanjem pogajanj skušala izogniti uresničitvi teh zahtev, ko pa je končno le prišlo do pogajanj, so delodajalci enostavno odklonili zahteve delavcev. Zato so gradbeni delavci na konferencah obratnih svetov in na svojih zborovanjih sklenili zaenkrat enodnevno svarilno stavko po vsej Avstriji.

Minuli četrtek je počivalo delo skoro na vseh avstrijskih gradbiščih. Tega niso mogli preprečiti ne podjetniki in tudi ne njihovi priganjači v obeh avstrijskih meščanskih strankah. V dneh pred stavko in na dan stavke sta namreč stranka ÖVP in VdU znova očitno pokazali, da so jima delavski interesi deseta brigada in da je njuno priložnostno besedičenje o solidarnosti in o skrbi za delovnega človeka samo zunanja krinka, ki jima odpade vedno takrat, kadar bi bilo treba besede sprovesti v dejanja. Tudi v sedanji borbi gradbenih delavcev so se vodilni krogi obeh teh strank odkrito postavili na stran podjetnikov in skušali preprečiti enotni nastop delavstva, kar jim pa ni uspelo, saj so se stavki pridružili delavci brez razlike političnega naziranja v zavesti, da si bodo svoje pravice priborili le z enotnim in odločnim nastopom.

Strokovna zveza gradbenih delavcev je po skoro stooletno uspeli stavki objavila, da je Zveza stavbenikov še v teku stavke popustila na svojem dosedanjem trdovratnem stališču in stavila sindikatu nove predloge. Na podlagi teh predlogov so včeraj pričeli z novimi pogajanjmi.

Svetovna javnost se zanima za popravo škode političnim žrtvam

Okoli poprave škode nekdanjim političnim žrtvam je bilo v zadnjem času veliko govora ne samo v avstrijskem temveč tudi v svetovnem tisku. Mnogo prahu je vzdignil proces proti nekdanjemu voditelju bavarskega urada za popravo škode v Monakovem dr. Auersbachu. Kakor znano, je izzvala njegova obsodba v svetu val ogorčenja in so jo mnogi primerjali s terorističnimi obsodbami v komunističnih deželah. Hkrati pa so bile slišati tudi besede o „diskriminaciji židovstva“ posebno zaradi tega, ker so bili v procesu proti Auersbachu tako državni pravnik kakor tudi sodniki sami bivši nacisti. Prav tako pa je z najhujšimi klevetami spremljal obravnavo predvsem neonacistični tisk ne samo v Nemčiji temveč tudi v Avstriji. Auersbach je po obsodbi sam končal svoje življenje in v svojem zadnjem pismu ponovno izjavil, da je bil krivično obsojen. Sam predsednik socialdemokratske stranke Nemčije, pred kratkim umrl dr. Kurt Schumacher je potrdil to izjavo Auersbacha čes da je bila obsodba krivična.

Ob teh dogodkih je razumljivo, da je postala svetovna javnost pozorna in danes živo spremlja dogajanje okoli poprave škode političnim žrtvam v Nemčiji in Avstriji. To tem bolj, ker se prav v odnosu do nekdanjih političnih žrtv vidi tudi moč ali nemoč demokra-

tičnih sil po eni, uničenje ali dvig fašizma pa po drugi strani.

Tudi pri nas so v zadnjem času izdali ponovno zakon v korist nekdanjim političnim žrtvam. Pri tem pa je značilno, da je bil istočasno sklenjen tudi zakon o amnestiji nacistov. Kdor je spremljal številne tozadevne komentarje listov, je lahko ugotovil, da so mnogi postavljali nacistične žrtve in naciste že kar v eno vrsto: vsi da so politične žrtve! Vsekakor malo čudno postavljanje, dokler številne žrtve nacizma še vedno čakajo na popravo škode, medtem ko so nekdanji nacisti že spet na svojih nekdanjih pozicijah in čestokrat celo odločajo o tej popravi škode. Zato se ni čuditi, da predvsem nacistične žrtve odobravajo ameriško stališče proti zakonu o amnestiji nacistov in še prav posebno zahtevo medzavezniškega sveta na njegovi zadnji seji, da naj avstrijska vlada tekom šestih mesecev pripravi nov zakon v korist žrtv političnih persekucij ne glede na njihovo narodnost, ker le-tim po mnenju medzavezniškega sveta škoda še ni bila v zadovoljivi meri popravljena. Žrtve nacizma — najodločnejši borci proti nacističnemu okupatorju s tem nikakor nočejo odobravati vmešavanja zasedbenih sil v avstrijske notranje zadeve temveč bi bili brez dvoma bolj veseli, če bi avstrijska vlada sama od sebe vedela, kaj je njena dolžnost.

IZ VSEBINE:

Po zaključku počitniških kolonij
Gospodarski barometer v Avstriji
Slovenski film „Kekec“ dobil prvo nagrado
Bogataši in pevec
Hotel „Lux“ v Moskvi
Na letnem sejmu v Pliberku
Avgust Senoa

Dan slovenskih brigad

bo tudi velika kulturna manifestacija slovenskega naroda

Za proslavo Dneva slovenskih brigad dne 13. in 14. t. m. v Toplicah pri Novem mestu na Dolenjskem je po vsej Sloveniji in preko njenih meja iz dneva v dan vedno večje zanimanje.

Število posebnih vlakov, ki bodo vozili iz vseh krajev, se je zvišalo že na 50. V Ljubljani se je prijavilo za udeležbo že nad 40.000 ljudi, iz Kranja in okolice 6.000, iz Litije 1.200 itd. Celo iz Trsta se bodo udeleženci pripeljali na proslavo s posebnim brzovlakom.

Zlasti velika udeležba se obeta tudi iz vrst partizanskih invalidov. Samo iz Ljubljane se jih je prijavilo nad 2.000, iz Novega mesta 1.800, iz Črnomlja 700, iz Maribora 500, iz Nove Gorice 600. Računajo, da bo na proslavi desetletnice ustanovitve prvih slovenskih brigad navzočih do 20.000 članov invalidske organizacije.

Zgodovinska proslava na Dolenjskem bo hkrati ena sama velika in nepretrgana kulturna manifestacija. Nastopile bodo bivše partizanske kulturne skupine s partizansko pesmijo, s skeči, dramatskimi prizori in zborovskimi deklamacijami kakor za časa partizanske narodnoosvobodilne borbe. Poleg teh bo nastopil invalidski zbor, zbor „Slovenske filharmonije“, zbor „Jože Mojskrič“ in „Srečko Kosovel“. Samo mladinski pevski zbor Dolenjske bo štel 600 pevcev. Godba na pihalu pa je najavljena že cela vrsta iz najrazličnejših mest in krajev Slovenije.

Hkrati bodo večje prireditve v Metliki, Črnomlju, Kočevju in Mirni. Najbolj pester spored pa bo v samih Toplicah, v Frati in v Novem mestu. V soboto, 13. septembra bodo v Frati nastopili razni pevski zbori in godbe, zvečer pa bo partizanska gledališka skupina igrala Borove „Raztrgance“. Istega dne bo ob 20. uri velika prireditev v Novem mestu, kjer bodo predvajali simfonični pesnitvi „Ilova gora“ in „Bela krajina“, pel pa bo zbor „Srečko Kosovel“, združen s pevskim zborom „Slovenske filharmonije“. Glavna proslava bo v nedeljo predpoldne v Toplicah nakar se bodo popoldne vrstile štiri velike gledališke predstave na prostem ter druge kulturne in zabavne prireditve.

Ne morejo se zediniti o sprejemu novih članov OZN

Pod predsedstvom brazilskega delegata Muniza je Varnostni svet znova razpravljal o sprejemu novih članov v OZN. Prvi je govoril ameriški delegat Warren Austin in sporočil, da ni bil dosežen noben pozitiven rezultat na sestanku petih stalnih članov Varnostnega sveta, ki je bil 21. avgusta. Dejal je, da se stališče posameznikov ni spremenilo in zato ni bilo mogoče doseči sporazuma.

Sovjetski delegat je dejal, da je mnenja, da ni umestno razpravljati sedaj o zahtevah za sprejem Japonske, Kambodže, Lausa in Vietnama. Dodal je, da bi morali z druge strani predlagati sprejem Libije in štirinajstih držav, ki že več let čakajo na sprejem.

Obtožil je nato ZDA, da ovirajo sprejem sovjetskih satelitov v OZN in dejal, da se bo SZ vedno posluževala veta, „da prepreči nezakonite spletke Angležev in Američanov v Varnostnem svetu“. Ponovno je zahteval, naj Varnostni svet priporoča istočasni sprejem 14 držav.

Bivši italijanski zunanji minister Sforza umrl

Pretekli četrtek je umrl bivši italijanski zunanji minister grof Carlo Sforza, ki je že zadnje leto iz zdravstvenih vzrokov odložil dolžnosti zunanjega ministra.

Po zaključku počitniških kolonij

Sedaj, ko se je vrnila zadnja skupina naših otrok z letovanja na obali jugoslovanskega Jadrana, s čimer je Zveza slovenskih žena zaključila svojo letošnjo počitniško akcijo, ne bo odveč, če tudi v našem listu zapišemo nekaj zaključnih besed.

Kdor je imel priložnost opazovati naše otroke, ko so se skupina za skupino po treh tednih počitnic na morju poslavljali od skrbnih gostiteljev, upravnikov in vodičev v kolonijah v Opatiji ali v Pečinah pri Sušaku, se je lahko nazorno prepričal, kako težko so se sprijaznili z dejstvom, da je konec brezskrbnih počitnic in lepih dni, ki so jih preživeli v čudoviti okolici pod skrbnim vodstvom gostoljubnih, ljubeznivih in dobrih ljudi. Pri mnogih se je ob slovesu in ločitvi vesela pesem spremenila v otožnost in jok, vsi bi bili še radi ostali. Mame, ki so prišle ob povratku na postajo po svoje ljubljence, so po prvem veseljem pozdravu samo še poslušale, kako so jim otroci zagorelih lic in veselja žarečih obrazov hoteli povedati v eni sapi vse svoje nepozabne doživljaje, kako lepo so se imeli, kaj so vse videli, kako dobro so bili oskrbljeni s telesno in duševno hrano, česa vsega so se naučili in kako hitro jim je čas potekal. Z eno besedo, vrnilo so se vsi razigrani, telesno okrepljeni in polni čudovitih vtisov, ki jih zlepa ne bodo pozabili.

Kako bedne in klavrne so se izkazale spriče teh prizorov vse ogabne laži, ki sta jih skušala prodajati za resnico štajerski „Volskwille“ in njegov še bolj pokvarjeni celovški privesek „Slovenski borec“, ko sta se zamašila, da bi z najbolj neverjetnimi izmišljotinami premotila in zbegala naše delavske in kmečke starše in jih prepričala, naj ne pošiljajo svojih otrok v jugoslovanske počitniške kolonije. Kaj vse si niso izmišlili v svojih izprijenih možganih, da bi dosegli svoje namere. Ker njihove tiskane revščine skoro nihče ne bere, bomo ponovili, kar so zapisali plačani in Kremlju prodani mazači na potrepeljivi papir: da je življenje jugoslovanskih otrok od rojstva naprej izpostavljeno boleznim, nepopisnemu pomanjkanju in lakoti; da znaša v Jugoslaviji umrljivost otrok preko 20 odstotkov; da vsak četrti otrok umre, ne da bi dočakal deseto leto starosti; da med otroci pustoši na desetine raznih bolezni; da je 60% jugoslovanskih otrok jetičnih; da vsak drugi otrok kaže znake angleške bolezni; da jugoslovanski otroci stradajo in da ne bodo šli na letovanje ob morje niti kamor koli drugam; da se bodo morale delavske družine, če bodo hotele iti na dopust, poslužiti votlin v skalovju; in tako dalje... laž za lažjo od prve do zadnje strani in vrstice. V nemškem jeziku pa so hoteli same sebe prepričati, ko so zapisali: „Slehermi razredno zavedni delavec bo odločno odklonil, da bi tudi le za en sam dan izročil svojega otroka kakšni titofašistični počitniški akciji. Noben delavec ne bo poslal svojega otroka v današnjo Jugoslavijo.“

In uspeh vseh teh in drugih kominformovskih laži in pozivov? Za lažnike vsekakor zelo porazen:

Zveza slovenskih žena je omogočila 160 slovenskim in 100 avstrijskim otrokom letovanje na morju, mnogo pa jih ni mogla sprejeti, ker je zmanjkalo mest. 60 otrokom iz Slovenije pa je posredovala letovanje pri slovenskih družinah na Koroškem. Na podlagi izmenjave med avstrijsko organizacijo „Kinderfreunde“ in Svetom za prosveto in kulturo LR Slovenije je letovalo 730 avstrijskih otrok v Jugoslaviji, 680 otrok iz Slovenije pa na Štajerskem ter na Koroškem in ob Vrbskem in Baškem jezeru. Iz Avstrije je torej šlo skupno skoro 1000 otrok na letovanje v Jugoslavijo, iz Slovenije pa jih je prišlo v Avstrijo nad 700. Da so bili med temi 1700 otroci le otroci delavcev, delovnih kmetov in nameščencev, se razume samo po sebi. Za medsebojno spoznavanje in ustvarjanje stikov med našo deželo in novo Jugoslavijo vsekakor nad vse razveseljive številke, o katerih pa lažniki v uradništvih moskovskih plačancev raje molčijo. Molčijo seve tudi o tem, da je letos preživelo nad 15.000 otrok iz Slovenije v najrazličnejših počitniških kolonijah in taborniških in dnevnih letovanjih ter da so letoviški kraji v Jugoslaviji še sedaj na jesen prenapolnjeni s počitka potrebnimi delovnimi množicami.

Edini rezultat njihove gonje, s katerim so si morda zaslužili dodatno kak rubeljček, so dosegli s svojim hujskanjem proti slovenski zastavi, ki so jo razobesili otroci iz Slovenije v Sekiri poleg avstrijske. Kot patentirane inter-

nacionaliste jih je seve hudo bodla v oči tako dolgo, dokler niso našli tolpe belogardistov, ki jo je pod zaščito noči nekaznovano raztrgala.

Da bo pa slika kominformovske zlaganosti in hinavščine še bolj popolna, naj javnost izve še o teje njihovi dvoilčnosti: medtem ko so starše pozivali, naj svojih otrok ne pošiljajo v Jugoslavijo, so sami ravnali drugače. Sam Tschofenig je skušal prijavit v počitniško kolonijo Zveze slovenskih žena nekaj nepoznanih otrok in tudi ljudje, ki so v ožji zlahti z Borcem in Revčkom Adrejškom, so se skušali okoristiti z brezplačnim letovanjem v „titofašistični“ Jugoslaviji. Brez časti in sramu kot so, so se seve temeljito urezali in hkrati do gola osramotili.

Da se s socialno in človekoljubno počitniško akcijo Zveze slovenskih žena tudi letos niso mogli sprijazniti krogi, ki pravijo o sebi, da so slovenski, krščanski in ljudski, naj bo omejeno le mimogrede. Saj že vsa leta skušajo strašiti s komunizmom, prekletstvom in pekлом, da bi prikrajšali slovenske otroke za nekaj tednov lepih in zdravih počitnic. Vendar so slovenski starši tudi letos dokazali, da se ne zmenijo za njihova strašila, in si dejali da ne morejo biti prijatelji otrok tisti, ki jim ne privoščijo niti počitniškega veselja. Zato so si — da omenimo samo en tak primer — zaman brusili pete tudi šentjakobski častiti gospod kaplan, ko so skušali prepričevati slovenske matere in očete, da vendar ne gre, da bi pošiljali svoje otroke v to strašno, komunistično Jugoslavijo. Ker pa niti grožnje s peklenkim ognjem in večnim pogubljenjem niso dosti zalegle, so častiti gospod kaplan pokazali, da znajo še kaj drugega. Dvema šolarjema so

namreč gospod zabranili nastop kot družica in ministrant pri primiciji domačina, ker sta se prijavila v počitniško kolonijo. Otroka sta se sicer s težkim srcem odrekla funkciji pri novi maši, a sta vendarle rajši šla na morje. Šentjakobčani pa so si dejali: „gospod bodo že vedeli zakaj se tako bojijo svoje domovine, od koder so jo z SS-ovci in belogardisti popihali na Koroško. Za nas koroške Slovence pa je in ostane Slovenija naša matična dežela in smo ji hvaležni, da nudi našim otrokom tako široko zdravniško vodstvo počitniških kolonij Zvezi slovenskih žena. V poročilu je kratko navedeno: otroci so dobivali dnevno 5 obrokov hrane s povprečjem 3016 kalorij dnevno. 87 otrok se je zredilo povprečno za 1,214 kg, 24 otrok je shujšalo povprečno za 0,587 kg, 111 otrok pa se je zredilo za 0,824 kg. Poročilo navaja še 5 otrok, za katere se priporoča zdravniški pregled.

Bolj kakor v obširnem opisu se v tem kratkem zdravniškem poročilu najlepše zrcali vsa skrb in ljubezen, ki so je bili deležni naši otroci v novi, socialistični Jugoslaviji. Na to Jugoslavijo smo koroški Slovenci kot del slovenskega naroda z vso pravico lahko ponosni.

Gospodarski barometer v Avstriji

Prva polovica tekočega leta je bila v znamenju stalnega naraščanja cen kmetijskih pridelkov, na drugi strani pa so cene industrijskim proizvodom padale. V juliju je naraščanje cen kmetijskim pridelkom v veletrgovini prenehalo, prav tako je tudi prenehalo padanje cen industrijskim proizvodom. Razmerje med cenami je sedaj sledeče: industrijski izdelki so za 9,04 višji od leta 1937; kmetijski pa so samo za 7,85 dražji od leta 1938. Svoj višek v povojni dobi so kmetijski pridelki z 8,08kratno ceno od leta 1938 dosegli v juniju 1952.

Pri tem razmerju je treba seveda upoštevati, da niso merilo odkupne cene kmetijskih pridelkov, ki jih dobi kmet, temveč cene, s katerimi trguje veletrgovina. To velja predvsem za cene rži in pšenice v juliju, ko se je z njima trgovalo še po stari ceni, med tem, ko je s prvim julijem za letošnji pridelek uradno določena višja cena.

Statistični centralni urad izkazuje za mesec julij na agrarnem sektorju naslednje spremembe v cenah: cena pšenice je padla za 4,50 na 197,75 šil.; tudi pri rži je padla cena za 4,50 šil. na 181,50 šil.; cena krompirja je padla od 115.— na 100.— šil.; svinjsko meso za 100.—

na 1850.— šil. Edino pri jajcih je cena narasla za 3 groše pri komadu. Nespremenjene pa so ostale cene ječmena (200) ovs (270,50), koruze (245.—), fižola (800,50), leče (750.—), sena (52,50), slame (26,50).

Volna, premog in železnina so se nekoliko podražile, lan in juta sta se pocenili. Volno trgujejo po 5777.— šil., lan po 1682.— šil. Podražitev železa in premoga pripisujejo povišanju prometnega davka.

Denarni obtok ne beleži v juliju znatnejših sprememb; pravijo, da je vrednost denarja, kakor v začetku leta tako tudi za naprej smatrat kot stabilno.

Hranilne vloge so narasle tudi v juliju, vendar ne v toliki meri kakor v prejšnjih mesecih. S 7. avgustom so povišali obrestno mero hranilnih vlog od 4 na 5%; enako so podražili tudi kredite. To naj bi na eni strani povečalo hranilne vloge, po drugi strani pa naj bi zmanjšalo povpraševanje po kreditih.

Statistični centralni urad pa je zaskrbljen nad razvojem brezposelnosti. V juliju 1952 so našli okroglo 40.000 več brezposelnih kakor v juliju 1951. Pravijo, da je zato letos v kmetijstvu več človeške delovne sile kakor je je bilo lani in da se beg iz podeželja manjša.

Trygve Lie podal letno poročilo

Glavni tajnik Organizacije združenih narodov Trygve Lie je objavil svoje letno poročilo glavni skupščini Združenih narodov, ki se bo ponovno sestala 14. oktobra. Poročilo podaja pregled dela posameznih organov Združenih narodov od 1. julija 1951 do 30. junija 1952.

V začetku navaja poročilo akcijo OZN za pomoč deželam, ki so pod zaupniško upravo, da pridejo do samovlade in neodvisnosti. Trygve Lie izjavlja nato, da se prebivalstvo na svetu veča tako naglo, da bo po eni generaciji potrebno skrbeti za prehrano novih milijonov in morda tudi za eno milijardo ljudi.

V številnih nerazvitih deželah, kjer je gostota prebivalstva visoka v primeru z obdelano zemljo in z drugimi viri, se prebivalstvo množi tako, da se lahko predvideva, da se bo v eni generaciji podvojilo. Z druge strani podarja Trygve Lie, da v bolj razvitih deželah, kjer se opaža padec bodisi v številu rojstev kakor v številu mrtvih, nastaja sedaj visoko razmerje starejših ljudi. Poročilo trdi, da se bo prebivalstvo na svetu povečalo predvidoma v prihodnjih 30 letih od 25 do 30 odstotkov.

Poročilo opozarja nato na nevarnost, ki jo predstavlja protizakonito kupčevanje z mamili na svetu. Pripominja, da je nadzorstvo nad

tem prekupčevanjem zelo težko, ker je sedaj mogoče mamila dobiti tudi sintetično, medtem je bilo svoj čas nadzorstvo vsaj teoretično omogočeno zaradi tega, ker se je lahko izvajalo med vsemi fazami dolge vrste operacij.

O korejskem vprašanju pravi poročilo, da „obstajajo dobri razlogi za mnenje, da bi večina javnega mnenja držav OZN z navdušenjem sprejela premirje na Koreji na približni osnovi sedanje linije fronte“, in da bi pri tem velik del sedanje bojazni in pesimizma izginil. Taka rešitev, dodaja poročilo, bi okrepila zupanje svetovnega javnega mnenja v OZN kot sredstvo kolektivne varnosti.

Glavni tajnik OZN pravi nato, da povsod odobravajo stalne napore Združenih narodov za razorožitev.

Uradni francoski obisk v Avstriji

Začetkom tega tedna je prispel na uradni obisk v Avstrijo državni podtajnik v francoskem zunanem ministrstvu Maurice Schuman, ki je na Dunaju obiskal zveznega prezidenta in kanclerja. Z Dunaja pa se je odpeljal na Tirolsko, kjer bo preživel svoj dopust.

PO ŠIRNEM SVETU

Dunaj. — Minuli torek je prispel na Dunaj novi ameriški veleposlanik in visoki komisar v Avstriji, Llewellyn Thompson. Prišel je iz Rima, kjer je bil od leta 1950 dalje poslevoedeč šef ameriške misije.

Zeneva. — Pri mednarodnem glasbenem tekmovanju v Zenevi v času od 2. septembra do 5. oktobra bo sodelovalo 311 glasbenikov iz 31 držav. Tekmovanja se bo udeležilo tudi šest jugoslovanskih glasbenikov, med njimi mezosopraništka ljubljanske Opere Sonja Draksljerjeva in violinistka iz Ljubljane Jelka Stanič-Krek.

Bonn. — Nemški izvoz je dosegel v mesecu juliju rekordno višino z zneskom 1,44 milijard D-mark. Izvažali so predvsem stroje, električne aparate, jeklo in staro železo. Tudi uvoz v Nemčijo se je v zadnjem mesecu povečal za 10 odstotkov ter dosegel vrednost 1,23 milijarde M-mark. Med uvoženim blagom je bilo največ premoga, lesa in železa.

Beograd. — Bivši francoski minister in stalni francoski predstavnik v razorožitveni komisiji OZN Jules Moch se mudi na privatnem obisku v Jugoslaviji. Obiskal bo vse ljudske republike, da bi se seznanil z ljudmi in ustanovami nove Jugoslavije. V torek je bivšega francoskega ministra in njegovo soprogo sprejel predsednik vlade Slovenije Miha Marinko.

Pariz. — V svoji hiši blizu Zenevskega jezera je v torek umrl v starosti 73 let bivši generalni tajnik Društva narodov Joseph Avenol. To mesto je zavzemal od leta 1933 do 1940, ko je Društvo narodov prenehalo delovati.

London. — Iz poročila državnega zaklada je razvidno, da so se kljub ameriški pomoči v avgustu zmanjšale zlate in dolarske rezerve Velike Britanije in šterlinskega področja za 44 milijonov dolarjev in so konec avgusta znašale 1 milijardo in 672 milijonov dolarjev.

Slovenski film „Kekec“ dobil prvo nagrado

V okviru beneškega Biennala se je v palači filma na Lidu pri Benetkah začel XIII. mednarodni filmski festival, na katerem sodehuje letos trinaest držav s tridesetimi napovedanimi filmi. Kot uvod v festival so se najprej vršili tako imenovani „Mali festivali“, na katerih so predvajali in ocenjevali znanstvene, dokumentarne in otroške filme.

Za otroške filme je bil to četrti festival te vrste. Ze lani je bil na tem mednarodnem forumu nagrajen jugoslovanski lutkovni film „Pionir in devojka“. Letos pa je dosegla Jugoslavija še večji uspeh. V vrsti filmov za otroke v starosti od enajstega do štirinajstega leta je dobil prvo nagrado slovenski mladinski film „Kekec“. V ostalih kategorijah otroških filmov sta bila nagrajena še norveški film „Mali Friik“ in italijanski film „Otroci iz Porecca“.

Nemčija bo plačala Židom odškodnino

Med zahodnonemško in izraelsko vlado ter raznimi svetovnimi židovskimi organizacijami je bil po petih mesecih pogajanj dosežen sporazum glede odškodnine, ki jo bo plačala Zahodna Nemčija za škodo, katero so povzročili Judom nacisti. Sporazum določa, da bo zahodnonemška vlada dala v teku 14 let v povračilo škode Izraelu blaga v vrednosti 3 milijarde in 500 milijonov nemških mark. Od te vrednosti bo prejel Izrael 3 milijarde, 450 milijonov nemških mark bo dobila svetovna židovska organizacija „Jewish Organisation“, 50 milijonov pa Židje, ki niso včlanjeni v to organizacijo.

Zahodna Nemčija se je obvezala, da bo poslednji dve svoti plačala kot simbolično odškodnino in pomoč židovskim žrtvam nacističnega režima za tisto židovsko premoženje in škodo, ki so jo utrpeli Židje v Nemčiji, za katero ni tožb za odškodnino.

Sporazum tudi določa, da bo Zahodna Nemčija izdala še zakone za individualno povračilo premoženja in plačilo odškodnine. Za izvajanje sporazuma bo skrbel posebna trgovinska delegacija, ki jo bo izraelska država poslala v Nemčijo.

Britanski zunanji minister pride na Koroško

V teku tega meseca bo obiskal britanski zunanji minister Anthony Eden Italijo, Jugoslavijo ter Avstrijo. Ob tej priložnosti se bo od 26. do 28. septembra zadržal na Koroškem.

LEV TOLSTOJ:

BOGATAŠI IN PEVEC

ODLOMEK IZ ČRTICE „LUZERN“

„Dne 7. julija 1857 je v Luzernu pred hotelom Schweizerhof, v katerem se ustavijo najbogatejši ljudje, popotni pevec kake pol ure pel in igral na kitaro. Kakih sto ljudi ga je poslušalo. Pevec je trikrat prosil vse, naj mu kaj dajo. Živa duša mu ni ničesar dala, mnogi pa so se norčevali iz njega.“

To ni izmišljeno, temveč pozitivna stvarnost, ki se o njej lahko prepriča vsakdo, kdor se hoče, pri stalnih stanovalcih Schweizerhafa, potem ko bi poizvedel iz seznamov, kdo so bili tujci, ki so 7. julija bivali v Schweizerhofu.

To je dogodek, ki bi ga morali zgodovinarji našega časa zapisati z žarečimi neizbrisljivimi črkami. Ta dogodek je pomembnejši in resnejši in je v njem več smisla kakor v dogodkih, ki o njih pišejo listi in zgodovine. Da so Angleži pobili še tisoč Kitajcev zato, ker Kitajci nič ne kupujejo za denar, njihova dežela pa požira zvonec denarje, da so Francozi pobili že tisoč Kabilov zato, ker v Afriki žito dobro uspeva in ker je stalna vojska koristna za formiranje čet, da turški poslanik v Neaplju ne more biti Jud in da je cesar Napoleon odšel peš v Plombieres in da po tistih zagotavlja ljudstvu, da vlada samo po volji vsega naroda — to so samo besede, ki skrivajo ali kažejo že zdavnaj znano; dogodek, ki se je primeril 7. julija v Luzernu, pa se mi zdi popolnoma nov, čuden, in se ne nanaša na verne slabe strani človeške narave, temveč na znano dobo v razvoju družbe. Ta dogodek ne sodi v zgodovino človeškega dejanja in nehanja, temveč v zgodovino napredka in omike.

Zakaj ta nečloveški dogodek ni mogoč v nobeni nemški, francoski ali italijanski vasi, mogoče je pa tukaj, kjer so omika, svoboda in enakopravnost izpopolnjene do najvišje stopnje, kjer se zbirajo popotniki, najbolj omikani ljudje, najbolj civilizirani narodi? Zakaj ti razviti, humani ljudje, ki so na splošno sposobni slehernega poštenega humanega dela, nimajo človeškega, pristranskega občutka za osebo do delo? Zakaj ti ljudje, ki se po svojih domovih, na shodih in v družtvih vneto zavzemajo za položaj samskih Kitajcev v Indiji, za širjenje krščanstva in izobrazbe v Afriki, za ustanavljanje društev za izboljšanje vsega človeštva, ne čutijo v svojem srcu preprostega, prvotnega čustva človeka do človeka? Kaj so mogoče brez tega čustva in so namesto njega stopile nečimrnost, častihlepnost in sebičnost, ki vodijo te ljudi po njihovih domovih na shodih in v družtvih? Kaj mogoče širjenje pametne, samoljubne organizacije ljudi, ki ji pravijo civilizacija, uničuje potrebo po nagonski in ljubeči povezavi in ji je nasprotno? In ali je mogoče to tista enakost, za katero je bilo prelito toliko nedolžne krvi in narejenih toliko hudodelstev? Kaj mogoče morejo biti narodi kakor otroci srečni že samo od zvenenja besede enakost?

Enakost pred zakonom? Kaj se mogoče vse človeško življenje suče okrog zakona? Samo tisoči del njega je podrejen zakonom, vse drugo pa poteka izven njih v območju naravi in naziranju družbe. V družbi je pa strežaj oblečen boljše od pevca in ga nekaznovano lahko žali. Jaz sem oblečen boljše od strežaja in ga nekaznovano lahko žalim. Vrtar ima mene za višjega od sebe, pevca pa za nižjega; ko sem se pridružil pevcu, je sodil, da nama je enak, in je posurovel. Postal sem nesramen nasproti vrtarju in vrtar je priznal, da je nižje od mene. — Strežaj je postal nesramen s pevcem in pevec je priznal, da je nižje od njega. In ali je mogoče to svoboda, to, čemur ljudje pravijo resnično svobodna država, tista v kateri je mogoč, čeprav en sam državljani, ki ga vtaknejo v zapor zato, ker dela samo to, kar more ne da bi komu kaj škodoval, ne da bi bil komu kaj napoti, samo zato, da bi ne umrl od lakote?

Človek je nesrečno, klavarno bitje s svojo potrebo po pozitivnih odločitvah, pahnjen v ta večno se pretakajoči, brezbrežni ocean dobrega in hudega, dogodkov, preudarkov in nasprotij! Ljudje se stoletja bijejo in trudijo, da bi na eno stran odrinili dobro, na drugo pa slabo. Stoletja minevajo in naj je kjer si bodi in kar si že bodi nepristranski človeški razum položil na tehtnico dobrega in hudega, se tehtnica ne premakne in je na vsaki strani prav toliko dobrega kakor slabega. Ko bi se le

človek že naučil ne presojeti in ne misliti ostro in stvarno in ne dajati odgovorov na vprašanja, ki so mu zastavljena samo zato, da bi na vekomaj ostala zgolj vprašanja! Ko bi le že spoznal, da je sleherni misel lažna in resnična hkrati. — Lažniva zaradi enostranosti, ker ni mogoče, da bi človek dojel vso resnico, in resnična zato, ker izraža eno stran človeških prizadevanj. Ljudje so si napravili predelke v tem večno gibljivem, brezmejnem, neskončno pomešanem kaosu dobrega in hudega, v domišljiji potegnili črte po tem morju in čakajo, da se bo tudi morje tako razdelilo. Kakor da ni na milijone drugih predelitev s povsem drugačnega gledišča, z drugega stališča. Že res, cela stoletja nastajajo te nove predelitve, toda tudi stoletij je minilo in bo še minilo na milijone. Omika je dobrina, barbarstvo zlo; svoboda je dobrina, suženjstvo zlo. Glejte, to namišljeno vrednost uničuje nagonska, nadvse blagodejna, prvotna potreba po dobrem v

človeški naravi. In kdo mi bo opredelil, kaj je svoboda, kaj despotizem, kaj civilizacija, kaj barbarstvo? In kje so meje tega in onega? Pri kom je v duši to merilo dobrega in zlega tako trdno, da bi mogel meriti z njim prelivajoče se, zamotane dogodke? Kdo je tako sitnega uma, da bi mogel vsaj v negibni preteklosti dojeti vse dogodke in jih pretehtati? In kdo je že videl tako stanje, da bi ne bilo v njem hkrati dobrega zla? In zakaj vem, da vidim več tega kakor onega, če ne zato, ker ne stojim na pravem kraju? In kdo se more tako popolnoma z razumom odtrgati vsaj za trenutek od življenja, da bi neodvisno lahko zviška pogledal nanj? Eno samo, samo eno nezmotljivo vodilo je, v nas vesoljni duh, ki prešinja vas vse, skupaj in vsakogar kot posameznika posebej, ki polaga v vsakogar hotenje po tem, kar je potrebno; prav tisti duh, ki drevesu veleva, naj na jesen osuje seme, in ki nam veleva, naj se nehote stiskamo drug k drugemu.

I. CANKAR:

O salonu gospe Tratnikove

Vincencij je vstopil in, kakor se mu je poznalo na obrazu, se je čutil precej ženiranega. V malem, elegantnem salonu je ležal polmrak; izza gardin je prihajala udušena, trepetajoča svetloba. V zraku je plaval mehak vonj in legel mu je na prsi toplo in božajoče. Kakšen vonj! ... Kadar je hodil po cestah brez namena, zadržalo mu je nenadoma vse telo, kakor bi se dotaknilo nekaj čudovitega njegove duše. Mimo njega je hitela ravnokar neznana dama s pajčolanom na obrazu in za njo je ostal samo še lahki sled parfuma. Opojni, nedoločni vonji so delovali nanj kakor sentimentalne arije italijanskih oper, kakor melanholična ruska poezija, kakor mehke barve Liberijeve ...

„Ah, gospod Vincencij, torej ste bili tako prijazni ... jako me veseli ...“

Gospa Tratnikova je bila nekoliko priletna dama. Od prejšnje lepote so ji ostale samo še velike, jasne oči; gube na obrazu se niso dale več skrivati in podbradek je bil precej ohlapen. Vse njeno vedenje je bilo očitno afektirano; govorila je z visokim, dovolj prijetnim glasom; besede so se vrstile hitro druga za drugo, ne da bi se vezale v redne stavke. Gospa Tratnikova ni poznala veje in pik; a zdi se mi, da imajo to svojstvo vse „narodne dame“.

Spravila je pogovor takoj na literaturo. Opazil sem že velikokrat na svoje začudenje, da

govori o literaturi vsakdo, če hoče biti duhovit in izobražen. Ljudje najbrž ne vedo kako malo duhovitosti in izobraženosti je v naši literaturi in posebej še v naših literatih. Drugače bi govorili o boljših in vrednejših pridelkih našega naroda: o krompirju, ajdi ali morda domžalskih slamnikih.

„Ne morete si predstavljati, gospod Vincencij, kako me radosti ... da, kako sem naravnost ponosna, da me počaščajo s svojimi poseti najizobraženejši izmed naših modernih talentov ... in posebno da vidim pri sebi vas, gospod Vincencij ...“

„Milostna, preprijazni ste.“

Obšlo ga je neprijetno čustvo. Vprašal se je na tihem, čemu je pravzaprav prišel tu sem, — čemu ta neumni pogovor, — kratka, čemu sta se sešla dva človeka, ki nimata med sabo čisto nobenega opravka in gotovo želita, da se čimprej razideta. Dejali so, da je to potrebno, zaradi njegove kariere. Torej, — njegova kariera je odvisna od teh brezpomembnih besed, od tega ohlapnega podbradka. — Neumnost!

„Ali ste čitali poslednjo številko „Zvona“, gospod Vincencij?“

„Vsekakor, milostiva.“

„Da, glejte, gospod Vincencij, — mene obi-

de takoj nekaj posebnega ... zdi se mi, kakor bi gledala razcvitajoč se popek —“

„O!“

„Kako mislite?“

„Ne, milostiva, — hotel sem samo opomniti, da ste se izrazili jako poetično ...“

„Ne laskajte se, gospod Vincencij, prosim vas. Resnično, jaz sem vznemirjena, kadar slišim komplimente. A kljub temu, — trudim se, da se privadam lepim izrazom ... tako rekoč salonskemu jeziku ...“

„To je hvale vreden trud, milostiva.“

Suhi obraz Vincencijev se je zdel še bolj suh, njegove oči so gledale motno in megleno. Za hip se je približal razgovor političnemu polju, a vrnil se je takoj zopet k literaturi. O tej stvari se da govoriti jako gladko; govorite o tem ali onem pesniku karkoli, nihče vam ne bo mnogo ugovarjal, zato ker v naših dneh večidel nihče nič ne čita. Ljudje rajši pišejo.

„Na vas, gospod Vincencij, stavim največje nade, — ne samo jaz, — stavi jih ves narod. Dvignjli ste se kakor feniks, — da, zableščala je jasna zvezda na našem obzorju, in —“

Gospa Tratnikova je čutila, da se je nekoliko zaplela. Vincencij je poslušal molče, z nekakim prestrašenim izrazom na ustnah. Pod vplivom dremajočega polmraka, otmotnega parfuma in enakomernega glasu gospe Tratnikove se ga je polastila polagoma težka, neprijetna lenoba. Premakniti je hotel noge, ki so mu skoro zaspale, toda ni se mu ljubilo ... „Kako je mogoče, da se rode take čudovitosti iz čisto navadnih, poštenih besed, ki služijo drugače popolnoma pametnim, vsakdanjim potrebam?“

„Zato je vaš poset razvedrilo mojemu srcu in hrana moji duši ... Svetovno izobražen človek, ženialen pesnik, — to je najkrajnejša družba, ki si je more kdo želeti. Da, jaz zavidam v tem trenutku samo sebe ... Prosim vas, gospod Vincencij, ne pozabite name. To bi sicer ne bilo nič čudnega, — zakaj v svojih visokih idejah, — v blešku svoje slave, — kako bi se mogli spominjati —“

Vincencij se je poslovil in kmalu nato je stopil v salon dr. Trlica mlad človek z redkimi lasmi in bedastim obrazom.

„Milostiva!“

Poljubil ji je roko. Gospa Tratnikova mu je povedala, da je govorila ravnokar s študentom, ki ni napravil še niti prvega izpita in ki ima v oči nekaj predrznega in razzaljivega. Dr. Trlica se je nasmehnil; hotel je nekaj reči, toda pokazal je samo dvoje vrst rumenih, špicastih zob.

„Jaz ne vem, — pravijo, da je talent ...“

Pogledal jo je začudeno.

„No da, — razmere so postale tako čudne. Talent ... Kdor ne dela izpitov, je talent ...“

Dr. Trlica je vzdihnil ter se popraskal po nizkem čelu ... Zavil v havelok in klobuk globoko nad očmi je hitel Vincencij po trgu.

„Tako se dela — kariera, Ne, — take kariere —! Čemu je bilo sploh tega treba? — Fej!“

ZAKAJ VELIKE SUŠE IN MILE ZIME?

Četudi se smatramo za gospodarje nad zemskimi zakladi in mnogimi prirodnimi silami, nas te še premnogokrat presenečajo z novimi pojavi, ki nas vedno znova izzivajo na borbo in premišljevanje, kako bi premagali nevarnosti, ki nam pretijo zdaj tu, zljaj tam. Med temi nevarnostmi so se v zadnjih letih pojavile v Evropi katastrofalne suše, na drugi strani pa nepojasnjene tople zime. Suša tepe posebno Južno Evropo, pa tudi naše prebivalstvo na Krasu, da mesece in mesece nima pitne vode in da mu malone zgoré sadeži na bornih poljih. Pomanjkanje vode občutimo celo v mestih, kjer so višja nadstropja hiš brez vode. Spomenik velikih dogodkov v podnebu pa je v Sloveniji posebno Triglavski ledenik, ki tisočem gornikom, ki pozorno slede dogodkom v ozračju, posebno zgovorno izpričuje, da se dogaja nekaj velikega. Najmlajšim zadeva seveda ni tako jasna, ker niso doživeli sprememb na tem našem najponosnejšem vrhu Julijcev. Vse drugače pa je pri srcu starejšim gornikom, ki so se vzpenjali na Triglav že pred petdesetimi in več leti. Beseda „Triglav“ ti je pričarala sila obsežna snežišča, globoke, nevarno zijačče razpoke v ledeniku, na vrhovih mnogokrat iščeš sence, ko sonce neusmiljeno žge skozi redki planinski zrak — veter, pa te ne ohladi, ker je sam topel, kajti ne more se ohladiti, ko pa so snežišča redkost in se bledorjave skale in širna melišča razprostirajo tam, kjer je pred nekaj desetletji še v juliju in avgustu ležal na metre debel sneg.

Z redkimi izjemami in z izjemo navpičnih sten je pred sedemdesetimi leti pokrival ves

predele vse od Kredarice navzgor debel sneg, po katerim pa se je že blizu vrha Kredarice skrival še led. Iz Triglavskega ledenika se je vrh Glava, južno od severne stene še dvigal iz ledu, toda led je segal na njeni južni levi strani prav do vrha. Ledenik pa je bil med Glavo in stenami pod triglavskim vrhom na dveh krajih zelo razpokan. Še pred štiridesetimi leti so bile nekatere razpoke po en meter ali celo dva široke. Najzanimivejši pa je gornji rob ledenika. Z izjemo majhnega koščka bliže severni steni je bil nepretrgan. Na nekaterih krajih je bil do 50 m višji, torej tudi debelejši kakor je sedanji ledenikov gornji rog. Posebno zanimiv pa je bil stik ledenika z malim ledenikom tik pod triglavskim grebenom. Tedaj sta bila dva stika in sicer na južni strani in v sredini južno od glave. Gornji, mali ledenik, pa se je razprostiral nepretrgoma od Malega Triglava pod grebenom in še daleč tja pod vrhom Velikega Triglava in pod severnim grebenom. Krajna snežišča so segala visoko pod sam vrh, odrastki pa celo na sam greben.

Kako je pa danes, po sedemdesetih letih od tega opisa? Na širni pokrajini med Staničevo kočjo in ledenikom je le nekaj manjših plitvih snežišč. Leže v globljih kotanjah na meliščih in deloma tik pod stenami v senci ter v globljih kotličih. Na bivših ledeniških tleh mole gole, rumenkaste, obrušene ali z grobljo pokrite skale. Ledenik se je umaknil tudi daleč od vrha Kredarice in njenega sedla. Umaknil se je na prostor med Triglavom in južnim podnožjem Glave, ki je deloma pokrita z grobljo. Ledenika je konec že tik za Glavo na

umazanem tenkem snežišču, ki se tam tudi takoj konča; gole od ledu obrušene skale, še vse sveže rumenorjave, nato pa zelišča se razprostirajo do severne stene. Če hočeš, greš od Glave tam zadaj prav na Kugyjevo polico, ne da bi ti bilo treba le še enkrat stopiti na sneg! Ledenik je med Glavo in stenami Triglavskega vrha splaknjen. Razpok ni več. Vsa severna stran, severna polovica ledeniške kotline med Kredarico in severno steno je brez ledu in le snežišča so še tu in tam, ta pa se v septembru še mnogo skrčijo. Ledenik je izgubil od srede druge polovice devetnajstega stoletja do danes tri četrtine svojega obsega, po prostornini pa ga je komaj še ena šestnajstina. Z gornjim ledenikom pod grebenom je izgubil vsako zvezo. Gornji ledenik se je ves pretrgal in skrčil ter pokriva le še del melišč pod grebenom in pod vrhom.

Na dan je prišlo 50 in več metrov stene nad spodnjim ledenikom; kar se vidi na njeni sveže rjavi barvi. Na ledeniku pa šumi in šumi poleti noč in dan. Ledenik odteka.

Tako pa je na vseh ledenikih v Alpah, kjer so največji velikani v pol stoletja izgubili že po več sto milijonov kubičnih metrov svoje vsebine. Tako je tudi drugod, malone po vsej zemlji.

Kaj je temu vzrok? Le na kratko po svetu z našimi. Meteorologi, geografi in drugi so jim posvetili mnogo pozornosti in jih zasledujejo že dolga desetletja. Na prvem mestu je gotovo neudarni Ahlmann, univerzitetni pro-

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 3. strani)

fesor v Stockholmu; poleg njega delujejo še znanstveniki svetovnega slovesa, med njimi Angström, Sverdrup, Thoraninsson, Wagner, Manley, Kušnikov, Rubinstein, Simpson in mnogi drugi, ki so ugotovili sledeče:

Islandija je bila posebno od leta 870 do 1264 mnogo toplejša. Ledenikov je bilo malo. Po trinajstem stoletju so mnoge poljedelske kraje in pašnike pokrili ledeniki — ki pa se v zadnjih sedemdesetih letih zopet umikajo in nekdanja zemlja poljedelcev in pastirjev prihaja znova na dan. Grönlandija je na jugu redila več tisoč glav goveje živine in na najbolj nerodoviti strani t. j. na vzhodu je bila naseljena s številnimi Eskimi. Od začetka 14. stoletja so ledeniki prodrli tako daleč na jug, da so zatrli vso živinorejo in nordijsko prebivalstvo je izumrlo. Led je pritisnil tudi do obale vzhodne Grönlandije, kjer samo še grobovi in prazna naselja pričajo od nekdanj tam živčih Eskimih. Danes pa se ledeniki zopet umikajo. Vzhodno Grönlandijo naseljujejo Eskimi do zahodne obale.

Nizozemska ima najstarejše meritve temperature in sicer že od leta 1706 dalje. Kažejo, da se z izjemo kratkodobnega presledka januarska temperatura dviga in da postajajo od srede osemnajstega stoletja dalje zime toplejše. S temi meritvami se popolnoma ujema druga stara opazovanja iz Anglije pa tudi iz nordijskih dežel. Povprečna januarska temperatura se je dvignila v Lancashireju za 1,7°, v Stockholmu za 2,5°, zime postajajo torej toplejše! Norveška poroča, da so se zime povprečno ogrele od leta 1865 dalje za 1,9°. Posebno pa je zanimivo, da se ogrevanje najbolj pozna proti severu in v notranjosti dežele. Na Danskem se je od leta 1798 do danes dvignila srednja temperatura za dobo december—marec, torej v zimi, kar za 2,3°, povečala pa se je tudi hitrost in trajanje zahodnih in severovzhodnih vetrov, torej vetrov z oceana, ki ga ogreva zalivski otok.

Finska je že daleč od Atlantskega oceana — a tudi tam se je podnebje ogrelo. Srednja temperatura zimskih mesecev se je dvignila kar za 2,7°, kar ima za poljedelstvo ogromne posledice. Posebno zanimivo je, da se je zmanjšalo ledeno polje zamrznega morja, ki plovbo ovira ali celo onemogoča: od leta 1830 do danes se je plošča pozimi zamrznega morja okoli Finske zmanjšala od 250.000 na 180.000 kvadratnih kilometrov.

Največji zvišek zimske temperature pa so pokazali instrumenti na Grönlandiji, namreč za 5—6°.

Za severni Atlantik pa so ugotovili, da vejejo z njega topli vetrovi v večji množini in z večjo silo proti severu in v sosednje dežele, kakor nekdanj.

Pa tudi daleč tam na zahodu opažajo velike spremembe: reka Kolorado na primer hitreje izhlapeva, in nekdanj veliko slano jezero, je izgubilo skoraj 50% svoje prostornine.

Že naš Triglav pa nam priča, da so ledeniki najbolj občutljivi objekti ob času izpreminjanja podnebja. Najtemeljiteje so opazovali ledenike na Norveškem in v sosednjih deželah, kjer led iz mnogo manjših višav grozi človeškim kulturam kakor v Srednji Evropi. Vsaj za vse nordijske dežele, kakor smo videli tudi za naš ledenik in za druge ledenike v Alpah, velja, da se ledeniki manjšajo. Nazadovanje in manšanje ledenikov opazujejo že od srede osemnajstega stoletja, ko so imeli največjo obsežnost po ledeni dobi. Na Norveškem poroča zgodovina, da so v letih 1770 do 1772 imeli tako imenovana „zeleni leta“, ko je zaradi mraza in največjega obsega ledenikov ostalo žito zeleno in ni dalo zrna. Od tedaj dalje pa se dviga posebno temperatura zimskih mesecev in se podaljšuje doba tanjanja ledenikov. V Norveški so se samo v zadnjih 40 letih umaknili ledeniški jeziki za 490 m v višavo, kar je imelo za posledico, da so mnogi ledeniki sploh izginiti.

Zanimiva so tudi poročila oceanografov. Ze Fritjol Nansen in Helland Hansen sta poročala o ogrevanju morja vzdolž Norveške. Od tedaj dalje pa poročajo norveški in sovjetski geografi, da postaja morje tudi na severu Evrope toplejše. Ogrevanje pa sega tudi v samo Severno Ledeno morje. Kako izdatno je bilo, nam pove primerjanje povprečne debelosti ledu na tem morju. Za časa Nansenove ekspedicije leta 1893—96 je bila ledena skorja Severnega Ledenelega morja povprečno 365 cm debela. Sovjetski ledolomec „Sadov“ pa jo je našel leta 1940 le še 218 cm debelo.

Hotel „Lux“ v Moskvi — priča tragedije mnogih komunistov

V ulici Gorkega nedaleč od Tverske plošadi stoji impozantni hotel „Lux“. Dolgo let je bil njegov lastnik Izvršni odbor tretje komunistične internacionale. Komintern je v njem nastanila predstavnike komunističnih partij, ki so iz vseh dežel prihajali na kongrese, konference in posvetovanja v Moskvo.

V prvih letih po revoluciji so prebivali v hotelu „Lux“ stari revolucionarji, uporniki proti vsem krivicam, ljudje, ki so hoteli na revolucionarnem plamenu Moskve prižgati svoje bakle, da ponese ogenj po vsem svetu. Prihajali so ti ljudje tedaj v hotel „Lux“, sestajali so se tam s svojimi ruskimi tovariši in skupno iskali poti do končne uresničitve velikih idej enakopravnosti in svobode. Vsakdo izmed njih je tedaj vedel, da bodo njegove pripombe upoštevali kot glas enakopravnih. Zato je tudi vsak govoril odkrito vse, kar je mislil. To so bili še dnevi, ko mišljenje ruskih tovarišev ni predstavljalo zakonov, ko je bila odločitev zaključek večine vseh prisotnih delegatov.

Bilo je to takrat, ko je gost hotela „Lux“, indijski komunist Roj na drugem kongresu komunistične internacionale 1920 dal dopolnilne teze na Leninovo resolucijo o kolonialnem vprašanju. Kongres je tedaj njegove teze sprejel. Angleški komunist Calaher se tedaj še ni pomišljal, da bi opozoril internacionalo, da je po njegovem mišljenju na poti v oportunistem. Nizozemec Weinkoop je odkrito izrekel bojaznen pred „prevelikim dogmatizmom“ KI, Anglež Mac Lein je zahteval, da prepusti kongres reševanje notranjih vprašanj delavskega gibanja v njegovi deželi sami Komunistični partiji Anglije.

Bili so to dnevi, ko se je še spoštovalo mišljenje, dostojanstvo in čast revolucionarjev. Bili so dnevi velikega bratstva vseh pripadnikov revolucije srečni dnevi v hotelu „Lux“.

1927. leta je v „Lux“ stanoval Ignazio Silone. Tedaj je bil še mlad, toda cenjen voditelj ilegalne organizacije KP v Italiji, navdušen idealist. Silone je prišel v Moskvo, da bi na zasedanju Izvršnega odbora Kominterne razpravljal o navodilih za borbo „proti neposredni nevarnosti imperialistične vojne“. Toda stvarni cilj zasedanja je bila odstranitev nekaterih Stalinu nenaklonjenih voditeljev, ki so bili še vedno člani izvršnega odbora. V ta namen so zahtevali od delegatov, da glasujejo za načrt ostre resolucije, naperjene proti nekemu memorandumu Trockega centralnemu ko-

miteju VKP(b). Na splošno presenečenje se je Silone vzdržal glasovanja. Izjavil je, da ne more obsoditi dokumenta, ki ga ni niti čital.

Ta večer je bolgarski komunist Kolarov po Stalinovem nalogu v hotelu „Lux“ poskušal „obdelovati“ italijansko delegacijo... „Vi mogoče mislite, da sem jaz čital tisti dokument. Ne, nisem ga čital niti me ne zanima. Toda kar koli bi manjšina rekla ali napravila, kakršen koli dokument bi objavila proti večini... jaz sem za večino. Dokumenti me ne zanimajo!“

Te besede poznejšega predsednika Kominterne so žalostna priča pojmovanja komunistične morale v Moskvi v teh letih. Od komunistov niso več zahtevali borbene samostojnosti v mišljenju, njegova naloga je bila — slepa pokorščina. Če je človek, kot Silone, uporno želel samostojno misliti, je takrat vendarle še prišel živ iz hotela „Lux“ in odpotoval brez večjih motenj iz SZ.

1936. leta je v hotelu „Lux“ stanoval nemški komunist Heinz Neumann z ženo. Že precej časa je bil v „nemilosti“ zaradi nekaterih starih „odklonilnih stališč“ v politbiroju nemške komunistične partije. Za kesanje je moral napisati zgodovinski pregled o delavskem pokretu v weimarski republiki, v katerem je moral vse odklonilne pripisati sebi in svojim tovarišem, da bi tako zakril mnogo večje odklone izvršnega odbora Kominterne. Heinz Neumann je odbil, ni hotel napisati lažnih samobtožb, ki niso bile v skladu z njegovim mišljenjem. Tako Neumannovo obnašanje ni v tedanji Moskvi moglo ostati nezakazano. 1927. leta je Silone še lahko odbil papagajsko ponavljanje tujih gesel, toda ko se je deset let pozneje Heinz Neumann uprl temu, so ga aretirali in pri mučenju ubili. Navadno prepričevanje o potrebi, da je komunist slepo pokoren, ni bila več glavna metoda vodstva. V Neumannovem času so pokornost pri ljudeh uspešneje dosegali z metodo ustrahovanja — tako imenovano „likvidacijo“.

Neumannova usoda ni bila osamljena. Bila je to doba velikih „čistk“ v SZ in vsako noč je na tisoče ljudi izginilo pod polarno svetlobo v koncentracijskih taboriščih ali v temi mračnih kleti številnih policijskih zgradb. Neusmiljeno so tedaj ubijali in aretirali tako kmete, meščane, partije kot visoke voditelje, v posebni negotovosti pa so bili tujci.

Bili so to žalostni dnevi v hotelu „Lux“.

F. Milčinski:

Butalci gredo po sol

Butalcem je pošla sol in je bilo to nerodno ne le za kuho in za peko, nego tudi za butalsko modrost, kajti niso kaj vedeli in kam, kadar jim je kdo ukazal, da se gredo solit, in to ni bilo redkokrat.

Pa so moževali in nazadnje sklenili: ni drugače, treba osedlati dvanajst konj in z njimi v svet po soli. Dejali so, pot da bo dolga in da vzemo kotel s seboj, da ne bodo brez južine. In še zastran marel so moževali, ali bi jih kazalo vzeti na pot, kajti je svet neznansko velik in je po svetu vsake sorte vreme.

Je dejal župan: „Široke imamo klobuke ali klafrnice. Klafrnice nas bodo dežja varovale tudi brez marel. Marel nam je treba le za klafrnice, da dež ne zmooči klafrnic. Ni pa vrag, da ne bi vseh klafrnic spravili pod eno marelo. Zato bo dovolj, pravim, če si vzamemo s seboj eno samo marelo.“

Reče Piškurjev Ražem: „Veste kaj, pustimo vsak svojo klafrnico doma, pot ne bo zato nič daljša! Pa nam vsaj ne bo treba klafrnicam na ljubo s seboj vlačiti marele, marela je reč, ki se rada izgubi.“

Pa so sklenili, da je to beseda modra, in so gologlavi zajahali konje in jih pognali.

Jahali so čez dvajset planin in devet dolin, da so prišli v prekrasno mesto Solimuri. Tam je bilo soli, da še vedno solijo z njo in se tej vodi pravi morje.

Tam sol tudi prodajajo. Pa so nakupili Butalci dvanajst tovorov soli in so Solimurci jako prijazni ljudje: dovolili so jim, da lahko še pridejo, kadar jim bo česa treba za denar.

Butalci so bili silno zadovoljni in so stopili v krčmo, da dobro kupčijo zalijejo — potem bi krenili zopet domov.

Pa so se zmotili v durih in mesto v krčmo so stopili v brivnico poleg krčme in je bila tudi v brivnici jako prijazna postrežba in se je Butalcem zgodilo, da so bili ostriženi in obriti, še preden so naročili bokal vina. In so bili ostriženi in obriti tako lepo, da drug drugega niso več poznali, kdo si in od kod in kam si namenjen.

Ta reč jim ni bila všeč. Natovorili so sol na živali, odpravili se na pot v Butale in so jim begale glave nemajhne skrbi.

Prevalili so pet planin in pet dolin, tedaj se jim je zahotelo počitka in južine.

V sencu so raztovorili konje, zakurili ogenj in v kotlu zamešali polento.

Polento je bilo treba soliti. Pa so barali pri bližnji kajži in prosili gospodinjo soli. Ni je imela ali ni marala dati ali jih ni razumela: ne v tej kajži ne v drugih niso je dobili ne zrna. In so neslano morali jesti polento. Ni jim dišala. Nevoljni so vstali od južine: neslana južina ni južina!

Ko pa so pričeli zopet tovoriti konje, so se jim lica zasmejala od ušesa do ušesa: „Iskali smo zrno soli po kajžah, pa imamo s seboj dvanajst tovorov, hvala bogu!“

Bili so potolaženi in so se žurili proti Butalam.

Čim bolj pa so se bližali domačemu mestu, bolj jim je rastla skrb, ali so pravi ali niso

Žena Heinza Neumanna, ena izmed redkih preživelih, jih je opisala v svojih spominih. Ljudi je obsel paničen strah. Stik z bivšimi tovariši je bil lahko nevaren, ker so bili oni že morda uvrščeni v listo osumljenih. Bilo je zato najbolje izogniti se zvezam s komer koli. Ljudje so se zapirali sami vase in molče, pokorno in brez moči čakali, da jih odnese val histeričnih aretacij.

Značaj revolucionarjev v „Luxu“ so doživljali težko preizkušnja: najboljšim ljudem cele revolucionarne generacije so lomili hrbtenico. Mnogim je bila hrbtenica premočna — take so brez pomislekov pobili, ostali pa so se morali ponižati do plazilcev in brezznačajnih poslušnih lutk.

Tragični del zgodbe v hotelu „Lux“ je s tem pravzaprav končan. To, kar se dalje dogaja, mislim, da je treba imenovati — sramoto.

V svoji knjigi „Izgubil sem vero v Moskvo“, opisuje Enrico Castro, bivši član politbiroja KP Španije „Lux“ v 1944. letu. V njem so se tedaj šopirili bodoči ministri in ministrski predstavniki satelitskih držav, ki so tu mirno v globokem ozadju čakali, da jih bajoneti Rdeče armade namestijo v udobne fotelje. Toda ti gospodje „revolucionarji“ in „komunisti“ niso več, kot njihovi nekdanji predniki v „Luxu“, razmišljali o najboljših poteh za uspeh revolucije v njihovih deželah. Za te ljudi je bilo vsako razpravljanje odveč, verjetno tudi nevarno; za smernice dela pa se ni bilo treba brigati. „Nezmotljive“ direktive bodo pravočasno prišle iz Kremlja in je zato edina skrb ljudi v „Luxu“ bila, pokorno se plaziti in spretno dvoriti tistim, ki bodo direktive dajali in ki bodo po tem tudi delili ministrske stolčke, ki jih tako vabljivo čakajo tam nekje za oddaljeno fronto v Bukarešti, Pragi, Budimpešti, Varšavi in Sofiji.

Ti ljudje mogoče še danes prihajajo v „Lux“, hvalijo se tam s svojo suženjsko ponižnostjo, hinavsko se prilagajajo ruskim „naredbodajalcem“ in v svojih malenkostnih dušah stalno trepetajo pred neizogibno usodo, ki je že davno zadela vse najboljše med njihovimi nekdanjimi tovariši. Ti ministrski bedniki obtožujejo drug drugega pred svojim gospodarjem, drug drugega potiskajo v smrt, samo da bi ohranili svoje lastne suženjske glave. Tako onečaščajo spomin nekdanjih „Luxovih“ prebivalcev. In ko je kot nekdanj sprejemal „Lux“ komuniste po značaju sprejema današnje komuniste, ki so to samo po imenu. Sprejema jih pod svojo streho in tako postaja tiha priča velike sodobne tragedije, — tragičnega in sramotnega 30-letnega pretvarjanja ponosnih revolucionarjev v bedne klečeplazce.

pravi. Preden jih je nesreča zanesla v brivnico, so bili še pravi; potem pa so se izprevrgli.

Pozno zvečer so dospeli v Butale in ustavili na trgu. S strahom je vsak stopil na svoj dom, ponižno potkal in vprašal, ali je gospodar doma.

Pa so povsod prejeli odgovor, gospodarja da ni in da je šel po sol.

Sedaj se je vsak oddahnil in je rekel: „Hvala bogu, pravi sem! Če bi pa zdajle gospodar bil doma, joj meni, ne bi vedel, kdo da sem in kam naj se obrnem.“

In so bili zelo veseli in ko so jih izpraševali, kakšno je mesto Solimuri in ali je postavniješe od Butal, so dejali: „Kaj bo postavniješe — še plota nimajo, da konja zanj privežeš!“

Temna dežela

Nekje je živel kralj. Ko je prišel s svojo vojsko na konec sveta, se je odpravil v temno deželo, kjer se nikdar nič ne vidi. Ker ni vedel, kako se bo vrnil nazaj, je pustil tam žrebeta od kobil, da bi jih kobile iz tiste temine izpeljale. Ko so prišli v temno deželo in hodili po nji, so čutili povsod pod nogami neko drobno kamenje, iz mraka pa je nekdo zaklical:

„Kdor bo vzel kaj od tega kamenja, se bo kesal, in kdor ne bo vzel, se bo kesal!“

Ta in oni je pomislil: „Če se bom kesal, zakaj bi ga vzel?“ Nekateri pa: „No, vsaj enega bom vzel!“

Ko so se vrnili iz teme na svet, so videli, da je bilo to samo drago kamenje. Tedaj so se tisti, ki niso ničesar vzeli, kesali, da niso, tisti pa, ki so vzeli, da niso več. F. Milčinski

KOLENDAR

Sobota, 6. september: Caharija
Nedelja, 7. september: Marko in tovariši
Ponedeljek, 8. september: Rojstvo Mar. Device
Torek, 9. september: Peter Klaver

SPOMINSKI DNEVI

6. 9. 1638 — Avstrija je prvič zasedla Beograd in ga obdržala do 1690 — 1810 V veliki bitki pri Varvarinskem polju so Srbi premagali Turke — 1944 Pohorski odred je osvobodil iz nemškega transporta 622 angleških vojnih ujetnikov.
7. 9. 1818 — Rojen v Planini na Notranjskem pesnik in skladatelj Miroslav Vilhar — 1848 V Avstriji sprejeta zemljiška odveza — tlaka in desetina odpravljena.
8. 9. 1841 — Rojen češki skladatelj Anton Dvořák — 1807 Začetek svetovnega kongresa „Svobodne misli“ v Pragi. Od 2.500 udeležencev je bilo 12 Slovencev, v častnem predsedstvu pa pesnik Anton Aškerc — 1900 Rojen Miha Marinko — 1943 Kapitulacija Italije.
9. 9. 1782 — Rojen slovenski slikar Matevž Langus — 1828 Rojen v Jasni Poljani pisatelj Lev Nikolajevič Tolstoj — 1943 Po kapitulaciji Italije nemška vojska zasedla Ljubljano.

Udeležencem proslave v Toplicah

V zvezi z zadnjim obvestilom glede avtobusnega izleta na proslavo Dneva slovenskih brigad sporočamo še dodatno: 1. Stroški za vožnjo ne bodo znašali 100 šil. marveč le 80 šil. 2. Za „Eidesstattliche Erklärung“ ni treba potrdila od občine marveč le od vodstva izleta. 3. Odhod iz Celovca bo v soboto, dne 13. septembra ob 14. uri izpred hiše Casometergasse 10. Ostalo glejte v prvem obvestilu v zadnji številki Slovenskega vestnika. Prijavite se pravočasno!

Zveza koroških partizanov
Glavni odbor

GLOBASNICA

V nedeljo, 21. avgusta t. l., smo ob številni udeležbi pogrebnih gostov zanesli k zadnjemu počitku daleč naokoli znanega kovaškega mojstra Šimena Wölbla. Velika udeležba na njegovih zadnjih poti je pričala, da je bil pokojni kovač zaradi svojega značaja in vedre narave, ker zelo je ljubil petje, od vseh spoštovan in priljubljen. Šele 45 let je bil star, ko je moral zapustiti drage svojce, vaščane in neutrudno delo, ki mu je izpolnjevalo življenje iz dneva v dan. Domači in štabenski pevci so se poslovili od njega z žalostinkami. Žalostnim preostalim odkrito sožalje!

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Casometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Po naši zemlji

Na letnem sejmu v Pliberku

Ko se nagiba poletje h koncu, ko je požeto žito in otava spravljena, ko zore na polju še nekatere jesenske kulture, krompir, koruza in cvete ajda z rožnobelim cvetom, prepletena z rdečkastimi stebelci, ljubka slika, ki vabi čebele in poete, ko človeka prevzame rahla misel opojnosti, praznujejo v Pliberku že od nekdaj tradicionalni „letni jarmak“ z mnogimi še ohranjenimi običaji. Od nekdaj sta ta dva sejmska dneva čas nekakega pozabljanja in sproščenja in vsak jih zase skuša po svojem doživeti za spremembo vsakdanjih tegob in skrbi polnega življenja.

Oba sejmska dneva sta bolj dneva zabave, brezskrbnega pohajkovanja po sejmšču in sestaneke z znanci, ki jih ne vidiš vsak dan, kakor pa gospodarskega pomena. Pomen je v tem, da pride mnogo ljudi v Pliberk na sejem, ki so tokrat z denarjem bolj radodarni in ga ostane nekaj tudi v Pliberku, kolikor ga ne odnesejo tuji kramarji in drugi podjetniki raznih zabavišč.

Sejmarji, ki bi bili radi napravili na sejmu trgovske dobičke na debelo, so morali ob zaključku ugotoviti nezadovoljive poslovne uspehe. Znamenje čedalje občutnejšega denarnega pomanjkanja, posebno v vrstah kmečkoga prebivalstva, ki je letos posebno v našem kraju prizadeto vsled izredno slabe letine, ki jo je povzročila suša. Le opazil si lahko, da konzum alkoholnih pijač ni trpel, ker pivske ute na sejmšču so bile dobro obiskane in pol litra za pol litrom piva in kozarec za kozarcem vina so mnogi poganjali vase in plaknili svoja žejna grla. Posebno v uti, kjer je prav dobro igrala novo organizirana libuška godba in so se vrteli plesoči se pari, nekateri skoraj brez prestanka, je bilo vedno polno ljudi. Pa še izborne Možinove klobase, ki jih je s spretno žensko zgovornostjo prodajala Huterjeva gospa vsakemu, ki se je prikazal v bližino, so šle v promet. Kakor povedano, kramarji so razpečali najbolj manjše predmete, otroške igračke, sladkarije, ostanke blaga za obleke, ki so se tu in tam dobili primeroma poceni.

Tudi letos, kakor vsako leto, če je ugodno vreme, se je drenjalo v nedeljo popoldne v večer in pozno v noč številni sejmarjev in radovednežev po travniku. In ko je legal tihi mrak poznoletnega izredno sanjavega večera, se še nikomur ni mudilo domov, povsod je vladala živahna razigranost, šetanje in kateri zaljubljeni par je večer izkoristil za prišepetavanje prekipevajočih čustev, o čemer pa tiha noč molči. Pozno v noči so morali tudi orožniki nekaterim rogoviležem preskrbeti prenočišče, ker so le preglasno dajali duška

sejmskemu razpoloženju pod učinkom množične zaužitih tekočin.

Drugi dan, ponedeljek, je namenjen bolj poslovnim opravkom, torej trgovini. Vendar je letos zaradi zaščite pred slinavko in parkljevko živinski sejem izpadel, ki je sicer dal temu dnevu tudi svoj pečat. Kramarskih stojnic je bilo veliko in dosti izbire blaga in drugih potrebščin. Med drugimi je razstavila tudi Kmečka zadruga Pliberk kmečko gospodarske stroje. Kmetje so se za to razstavo živahno zanimali. Posebnost je bila prikaz pihalne naprave, ki ga je zadruga predvajala. Nakupovanje večjih in dražjih predmetov pa je bilo, kot že omenjeno, zelo mlačno.

Predno so se številni sejmarji prvi ali drugi dan odločili in šli domov, so se navadno oglašili še v pliberških gostilnah. Številnega obiska so se lahko veselili v Breznikovi gostilni, kjer se radi pomudijo kmetje, delavci in tudi purgarji. Pozno v noč si lahko tam srečal kogar koli in ob postrežbi natakarike, ki ji je spretno pomagala sestra Tilka in še brat, so se gostje ob negovani pijači in dobri kuhinji v prijateljskem razpoloženju dobro imeli, o čemer so se lahko prepričali tudi nevsakdanji gostje, kakor na primer zastopstvo etnografske ekipe, ki se muči na Koroškem.

Oba dneva si lahko slišal v Pliberku samem in na sejmšču povsod v medsebojnih razgovorih, trgovskem poslovanju in v prerakanju ter tudi v petju domačo slovensko govornico, jezik, ki se govori v Pliberku in okolici, od katere Pliberk živi, že težkih tisoč let.

In to slovensko ljudstvo, na naši zemlji doma, se je po končanih sejmskih dnevih zariilo v plodno našo zemljo, po nekod s pomočjo traktorja, po nekod konjev, v hribih pa z volmi in spravlja v zemljo jesensko setev, ker po letnem sejmu, tako pravijo ljudje, prihaja jesen z brzimi koraki. In z ljubeznijo bode kmečko ljudstvo v strahu in upanju spremljalo mlado rast spet do prihodnje zetje v nadi na dobro letino.

BILCOVS

Zopet se oglašamo v našem listu, toda, topot le z žalostnimi poročili. Neizprosna smrt je posegla v naše vrste, ter v zadnjem času iztrgala trem družinam skrbeče matere.

Koncem meseca julija je podlegla daljši bolezni Marija Bister, p. d. Breznikarce v Pugarju v starosti 65 let. Sledila ji je Uršula Mihor, p. d. Močivnica na Sodraževu, katera je dosegla starost 76 let. Proti koncu meseca avgusta pa je rešila smrt težkega trpljenja Ana Žnidar, p. d. Breznikarce v Želučah staro 53 let.

Vse tri matere niso v svojem življenju poznale nič drugega kot skrb in delo za dobrobit svojih družin. Njih največje veselje je bilo samo to, če so videle svoje družine zadovoljne in srečne. Skromne in potrpežljive kot so bile, niso želele biti počaščene in povečane za svoje veliko poslanstvo kot skrbeče matere in gospodinje. Tem bolj pa je zato naša dolžnost, da se jih v našem listu spomnimo in jim tukaj v slovo zapišemo par poslovnih besedi v zahvalo. Saj so delale in vzgajale naš naraščaj na naši koroški slovenski zemlji. Odkrivalo so svojim otrokom prve besede v našem slovenskem materinem jeziku in jih učile svojo govorico spoštovati. Slava naj bo spominu na take matere, naj bi spomin na nje živel iz roda v rod in čuvajmo njih dragoceno zapuščino, to je slovensko besedo. Vse tri so našle svoj prostor zadnjega počitka na bilčovskem pokopališču, kjer naj mirno počivajo. Vsem preostalim izrekamo naše iskreno sožalje.

Koncert godbe iz Raven (Guštanja) v Pliberku

Na vprašanja številnih ljudi iz Pliberka in okolice sporočamo, da je Slovensko prosvetno društvo v Pliberku povabilo tovarniško godbo na pihala iz Raven (Guštanja), da bi priredila koncert v Pliberku. Ravenska godba se je povabilu odzvala in tako je eno izmed prihodnjih nedelj koncert predviden. Čas bomo pravočasno objavili.

Obisk guštanske godbe bo za Pliberk in okolico ter za vso Podjuno edinstven dogodek, ker bomo imeli priložnost v svoji sredi pozdraviti in slišati godbo, ki je na visoki glasbeni stopnji in uživa sloves daleč preko Guštanja.

Te prireditve se bomo udeležili vsi iz Pliberka in okolice in vse Podjunc, ki bo v znamenju poglobitve prijateljskih odnosov med Podjuno in Mežiško dolino. Obenem pa se hočemo oddolžiti tovarišem iz Guštanja za mnogokrat izkazano gostoljubnost, ki so je bili deležni že številni Podjuncani.

DOBRLA VES

Kovaški mojster Franc Kurath se je v nedeljo peljal s svojim motornim kolesom v Pliberk na tako imenovani letni sejem. Na ovinku pri Konovecah je hotel prehiteti traktor, s katerim je vozil Kuharjev sin Friedl iz Črgovič. V istem trenutku je privozil nasproti nek osebni avto, v katerega je Kurath s svojim kolesom zavozil, pri čemer je strmoljavil in utrpel težke poškodbe. Namesto v Pliberk na sejem so morali Kuratha z rešilnim avtom prepeljati v bolnišnico v Celovec.

„Kakšna sreča naj bi to bila?“ se ujedljivo roga Gušetič, „dan za dnem nam je hujše. Kar vsadiš, zamori mraz, česar mraz ne zamori, odnese Sava, česar Sava ne odnese, požrejo gosposki frontki, česar frontki ne, pograbi provizor, če si pa kaj pred njim skrli, moraš do zadnje mrvice oddati kot štibro Požunu“. Če ti je žito dozorelo za srp, te pokličejo, marš, požanji najprvo gosposki klas, kadar je čas orati, te požene županijski sodnik pod Ivačič ali v Koprivnik kopat okope zoper Turka; ko bi bilo treba obrati grozdje, moraš na vojsko in če prineseš domov zdravo glavo, boš našel prazen dom. Hudič naj vzame tako življenje!“

„Ej, Matija,“ se nasmehne Ilija in si zasučje brke, „res je, kar si rekel, težko je dandanašnji živeti in vsak kmet nosi svoj križ, bog si ga ve, da je res. Ali meni se zdi, da si ti ugonobil več čutaric, kakor janičarjev, in bolj je bi

bilo, dragi sosed, če bi ti bile dlani bolj ožuljene, da ti ne bi mesec svetil v izbo, a sonce v opanke.“

„Glej ga, gospoda,“ se ujezi Matija in zaškriplje z zobmi „kaj tebi mar moj oguljeni suknjič, saj mi ga nisi ti kupil; mar si zato boljši človek od mene, ker ti krije glavo sveža slama? Ti si to in ono kopico prigospodaril, toda pazi, kum, še ni v tretjič k maši zvonilo; tudi za tvojo kost se bo našel gosposki pes, a moja mošnja je prazna — kjer ničesar ni, še cesar nič ne dobi. Ne hvali, Ilija, jutra pred večerom.“

„Ne dražita drug drugega,“ je zagodrnjal sodnik, „kakšna muha vaju je pičila? Ilija je prav rekel, da je sreča, da je Vsesvetički pobril šila in kopita. Vem, kaj sta on in Nikolaj Golubič govorila o Iliji. ‚Daj Bog, kaj bi dal za to‘ — je provizor rekel — ‚če bi videl Ilijo viseti z gavg!‘“

„Ni težko uganiti, zakaj,“ se je nasmehnil gizdavec in pogledal Ilijevo Katico izpod očesa. „Provizorja so od Katarininega lica zabolele oči, pa je prišel k njej po medicino.“

„Kata pa mu je nečiste roke s kropom poparila, brž ko se je je dotaknil,“ je žena odvrnila in živo zardela.

„A Ilija mu je s cepcem blagoslovil ledja,“ se je od srca zasmel Gregorič, „vem, da bi se me zato bil gospod Jurij dobro privoščil, ako bi jaz ne bil služil v vojski zoper Turka in če ne bi vedel, da se nikogar ne bojim; pa

tudi gospa Heningova me je varovala in podban Ambrož.“

„Govorite, kar vam ljubo,“ ravnodušno odreže Gušetič, „obračajte vrečo na to ali na ono stran, niti zrna dobrega ne boste iztresli iz nje.“

„Kakšen črnogledec si, kum Matija!“ je mirno odgovoril Ilija. „Kdo bi hotel še živeti, če bi ne upal boljših časov? Vidiš, na meni so se že mnoga kolesa zlomila, pa sem se še vedno srečno izkobil.“

„Dobro, dobro,“ je mahnil Gušetič z roko, „ni še vseh dni konec. Pomni, Ilija, kar sem ti rekel. Daj Bog, da se varam, ali srce mi ne sluti ničesar boljšega.“

Tako je družba pred hramom Ilije Gregoriča razkladala svoje težave in upe, kar se prikazeta dve zelo različni osebi, ki sta hodili po poti ob živi meji. Mlad deklič, star kakšnih štirinajst let, je vodil za seboj slepega starčka, ki se je opiral na palico. Dekle je s svojimi bosmi nogami stopalo lahko in jadrno. Bila je polna in jedrnata ko črešnja in lahka ko ptica. Rdeče, polno, a hkrati podolgovato lice, iz katerega si razbral bister um in odločnost, se je predajalo dlhu poletnega večera, črne sijajoče oči so veselo gledale v cvetoči svet, a dve lepo spleteni kiti sta padali na beli opleček, ki je bil izvezan z rdečo volno, kakor nje-no belo krilo, ki se je pod rdečim pasom oklepalo njene vitke postave. Med rdečimi ustnicami je držala z zobmi bel glogov cvet, a

na prsih se je med rdečimi koraldami lesketalo majhno ogledalce. Živo je stopala po poti in če bi bila imela krila, bi bila letela. Deviške prsi so se ji dvigale, oči so sijale; če ne bi imela v ustih cveta, bi bila zažvrgolela ko škranček. Za dekličem se je ob palici gugal starček, suh in zgrbančen. Na upadlem, v mrak zagrnjenem obrazu si videl sledi bele brače in neki mir, ki bo vse prestal in vse prebolel, ki ne vpraša za razliko med srečo in nesrečo in ali sploh je. Široki zguljeni klobuk mu je bil spolzel na vrat, nosil je vrečo, a ob bedro mu je udarjala pisana torba. Bil je siromašen, a čist. Preden sta starec in deklica uspela pustiti Gregoričevo hišo za seboj, ju je Katica glasno poklicala:

„Jana, oj Jana! Kam letita z očkom, kakor da vaju je izstrelil top?“

„Hvala za vprašanje, kumica Kata, domov greva iz vasi,“ odgovori deklič, vrteč v ustih cvet, in se ustavi, starec pa nekaj zamrmra.

„Kakšna turška sila pa vaju čaka doma?“ je Katica spet vprašala; „poglejta malo, kako se imamo — vem, da Jurku kapljica našega vina ne bo škodovala.“

Starec se je nasmehnil, pokimal z glavo in spet zamrmral nekaj besedi.

„Ali naj stopiva v hišo?“ je Jana vprašala starčka.

„Pa naj bo v imenu božjem, ko je nedelja, kuma Kata pa dobra duša.“

Oče in hči zavijeta na dvorišče.

* Državni davek, ki ga je določal predvsem v vojaške namene ogrski državni zbor v Požunu.

Pisatelj Avgust Šenoa

V „Slovenskem vestniku“ objavljamo zgodovinsko povest Avgusta Šenoa „Kmečki punt“ in ne bo nezanimivo, če se seznanimo nekoliko s pisateljevim življenjem in delom.

Hrvaški romanopisec in novelist Avgust Šenoa se je rodil 14. novembra 1838 v Zagrebu. Študiral je v Zagrebu in Pragi, leta 1865 pa je pustil pravo in se je preselil na Dunaj, kjer je urejeval „Glasonoš“ in „Slawische Blätter“. Leta 1868 je postal notar v Zagrebu, direktor gledališča, urednik „Vijenca“, spisal celo vrsto romanov in novel ter tam tudi umrl 13. decembra 1881. Kot naš Jurčič je zapustil nebroj fragmentov in osnutkov.

V svoji mladosti in tudi pozneje je pesnikoval, toda slavo je dosegel s svojimi romani, novelami, zgodovinskimi črticami in podlistki. Leta 1861 je išla knjiga „Duša Lumirova“, potem „Vječni žid“ in leta 1871 njegov znameniti zgodovinski roman „Zlatarjevo zlato“. Med njegovimi zgodovinskimi romani naj omenimo še „Čuvaj se senjske roke“, „Kmečki upor“ 1876, „Kletva“, (ki pa je ostal le fragment).

Njegova zbrana dela obsegajo več kot 20 knjig, čeravno je umrl, ko mu je bilo komaj 43 let. Delal je mnogo in sicer čez dan za kruh, romane in novele pa je pisal ponoči, dokler ni omagal. Vse njegovo literarno delo je en sam velik „notturno“ ter je v tem oziru sličil Francozu Flaubertu.

Z veliko dinamiko prikazuje Šenoa v „Kmečkem puntu“ lik Matije Gubca in Ilije Gregoriča, ko se bojujeta proti fevdalcem do poraza in smrti, ker ne najdeta drugega izhoda. Slovenci tako močnega romana iz dobe kmečkih puntov nimamo. Le „Matija Gorjan“ Jožeta Pahorja, ki kliče po nadaljevanju, lahko tekmuje z njim.

V „Kmečkem puntu“ je Šenoa vpletel v borbo za staro pravdo tudi Slovence. Našega največjega pesnika Prešerna pa je ovekovčel v noveli „Karanfil s pesnikovega groba“ (Nagelj s pesnikovega groba), katerega nov klasičen prevod je izšel v zadnjem času v „Mali knjižnici“.

IZDAL SE JE

Na slavnostnem banketu, ki ga je za svoje člane po letnem občnem zboru priredilo abstinenčno društvo v Deggersville (ZDA), so vsi gostje pili seveda samo čisto vodo. Po slavnostnem govoru si je predsednik društva prižgal cigareto. Pri tem pa je imel smolo, da mu je še goreča vžigalica zdrnila iz roke in padla v kozarec, ki je stal pred njim na mizi. In tedaj se je zgodilo nekaj nepričakovanega: vžigalica v kozarcu ni ugasnila, temveč je še bolj vzplamtela. In prevara predsednika abstinenčnega društva, ki se je naveličal čiste vode in si na skrivaj nalil žganja v kozarec, je prišla na dan.

„Hvaljen Bog in mati božja!“ pozdravi deklica goste, a stavec zamrma za njo:

„Hvaljen Bog!“
„Amen,“ odzdravi Ilija; „sedil Nasrkaj se ga, kolikor se ti ga zljubi!“

Stavec je obrnil glavo v stran, od koder je glas prišel, dvignil obraz, kakor da bi gospodarja rad zagledal, in se dobrosrčno nasmehnil:

„Bog plačaj, Ilija.“

Hčerka mu je snela vrečo z ramen, z glave pa klobuk, nakar ga je posadila na klop, a sodnik mu je ponudil vrč. Jurko je potegnil dvakrat, tlesnil z jezikom, vrč vrnil sodniku in si z rokavom obrisal brke.

Jana je skočila čez stopnice, se vzpela do kume Kate in se ob pristrežju prislonila k njej, ne da bi marala za to, kako jo je gizdavec Andrej hotel z očmi kar požreti.

„Kako se imaš?“ je vprašal Ilija starčka, „od velike noči te nisem več videl.“

„Kako?“ se nasmehne stavec. „Kakor je travi brez rose, tako je človeku, če nima oči. Nihče te ne veže, a nikamor ne moreš sam, pred teboj je pot do kraja sveta, pa ne moreš dalje od nosa. Hudo je, dragi ljudje, hudo, če ne vidiš ne sonca ne meseca ne belega dne. Dolgo me nisi videl, res je, res. Ne obiskujem nikogar. Zakaj neki? Čemu bi svetu kazal svoje gorje? Pa hvala nebesom tudi za to, samo da je pri meni Jana, moja Jana. Pretekli mesec je minulo deset let, odkar so me črne koza

Podoba slovenskega dekleta — Neža iz te novele posebej Prešernovo pesem. Slodnjak je napisal: Neža je ena najlepših figur slovenskega „dekleta“. (Tavčarjeva Meta v „Cvetju v jeseni“ je njena mlajša sestra). Seveda je mnogo romantike v tem, da Neža Tavčarjevega dekleta umre še mlada. A kako zna pisatelj povezati romantiko z realizmom, s spomini na prvo ljubezen in na narodno prebujenje, kot da je tak krst tudi iz Prešernovega „Krstu pri Savici“, to je razvidno tudi iz zaključka omenjene novele:

„Minila so leta in leta. Moj Bog, kako se je od takrat preobrnil svet! Koliko tegob je previhralo moje srce? Kdo bi jih preštel? Toda

še vedno hranim Prešernove pesmi in suhi cvet z njegovega groba.

Vse se je spremenilo. Toda midva se nisva spremenila, jaz Hrvat in Albert Slovenec; oba sva ostala zvesta slovanstvu: Jaz sem zšel med stihotvorce, on pa brani narod s prozo. Dolgo, dolgo je tega, odkar se nisva videla, toda srce nam utripa enako kot takrat v mesečini v uti; kot takrat na pesnikovem grobu, kot takrat pri slapu Savice. Ve rože, tam na Gorenjskem če cvetete na Nežinem grobu, nagnite glavice v tišem nočnem času in šepnite mladenki, ki spi pod vami: Še živi tisti Hrvat, ki si ga poljubila, še blagoslovja tvoj spomin, ker si ga vrnila slovanstvu, še varuje kot sveto izročilo Prešernove pesmi, med njimi pa počiva že leta in leta, med njimi bo počival še dolgo, dolgo nagelj s pesnikovega groba.“

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 6. september:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.45 Biseri slovenske književnosti. Kar športnika zanima — 0.95 Zelje poslušalcev — 10.30 Mali koncert — 10.45 Dragocenosti na morsk gladini — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Želi si kaj — 16.14 Mala filmska revija — 20.15 Športna poročila.

Nedelja, 7. september:

7.15 Duhovni nagovor. Glasbeni spored — 8.10 Kmečka oddaja — 11.45 Godba na prostem — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 Otroška oddaja — 21.00 Mali radijski oder „Prvi dan“.

Ponedeljek, 8. september:

7.15 Pestre melodije — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas na radni — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Teden in mi. Mojstri besede: N. V. Gogolj — 15.45 Poslušalci pripovedujejo — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Zelje, ki jih radi izpolnimo — 21.30 Literatura v ponedeljek.

Torek, 9. september:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.30 Mali koncert — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež. Okno v svet — 15.00 Plesna glasba — 15.30 Za ženo in družino — 16.00 Koncertna ura — 18.30 Za našo vas — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Igra Zabavni orkester pod vodstvom Emila Kaiserja.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 6. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.00 Iz opernega sveta — 13.00 Zelimo vas razvedriti — 14.00 Igra Vaški kvintet pojeta Rezika Koritnik in Sonja Hočevarjeva — 16.30 Zdravstveni nasveti — 16.00 Literarno-glasbena oddaja — 16.40 Veseli zvoki — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 19.00 Okno v svet — 20.15 Zabavne melodije — 20.30 45 veselih minut — 21.15 Kar po domače.

Nedelja, 7. september:

6.00 Pester glasbeni spored — 8.00 „Iz mojega olimpijskega dnevnika“, Karel Janež, olimpijski telovadec — 9.00 Po naši lepi deželi — 11.00 Od pravljice do pravljice — 11.30 Zelimo vas razvedriti — 12.15 Koroške narodne pesmi poje Danica Filipič, pri klavirju Bojan Adamič — 12.40

oropale vida. Moja rajnica je še živela, a Jana je tekala na dvorišču za piščeti. Lepo je bilo takrat! Videl sem sonce, zeleno travo, zdrava človeška lica in Boga na oltarju. Sedaj nič, povsem nič. Žena mi je umrla, nisem videl njenega groba, samo, kadar me vodi Jana na pokopališče, otipam ženin križ. Da, Jana, to vam je dušica, kum Ilija. Na njene oči gledam, njene roke me hranijo, po njeni sledi hodim. Bodi blagoslovljena! Če bi ne imel nje, bi umrl ali znorel.“

„Dragi očka,“ mu pretrga besedo deklica, ki je zardela, „kaj vsemu svetu venomer o meni govoriš? Sto drugih stvari je in ali vam nisem hči?“

„Toda ni je Janice, kakršna si ti,“ odvrne stavec, „ni je od Zagreba do Brdovca.“

„Ne brani mi, Jana,“ reče kuma Kata in poboža dekleta po glavi, „tvoj oče je in govori, kar je res. Dobrota ni sramota, a kdor starčka spoštuje, si svojo srečo kuje. Bog daj, da bi bili otroci tvojega kuma Ilije taki, kakršna si ti.“

„Bog vam je imenitno krščenko dal, kum Ilija,“ se je nasmejal Andrej, „a Jurkov zet ne bo dobil kopriv, da jih zatakne za klobuk. Poslušaj Jana, ti imaš bistrejše oči kot tvoj atek — ali so se že kdaj nataknila na moške brke?“

Deklica je povsila oči in ni odgovorila ničesar, pač pa se je zadržala nad gizdavcem Katica:

„Ti pa tvoj umazani jezik! Kaj so ti mar

Janine oči? Menite, da so ogledalo za vašo nesramna lica? Tu ne raste trava za vas, nesnagne, in Boga hvalite, ako vam tlanes ali jutri sreča da, da si zataknete za klobuk koprive. Na govorici se vam pozna, da se zmiraj med gospodo sučete in nesramne reči poslušate. Sram vas bodi!“

„No, no kuma Kata,“ je odgovoril Andrej mirno, „kaj vas je moja šala tako neznansko zbudila? Post je minul, minule so večernice, pa je jeziku dana svoboda, da se suče. Toda, čuj Jana, kam boš ti sedaj šla? Stara gospodarica se seli na Stubico in z njo gospodična Kata, Anastazija in Zofka, tvoja sodojenka. Pri kom se boš odslej v gradu oglašala, kdo ti bo kaj daroval?“

Deklič je prebledel, pogledal Katico in velike solze so mu zdrčale po licih:

„Ne verujem Andrejcu,“ vzklikne, „Andrejč laže, ko zine.“

„Ne, zdaj je resnico povedal,“ se je oglašil Gušetič, ki je dotlej mirno in nemo gledal predse.

Jana se je umaknila za korak in nepremično s solznimi očmi gledala Kato.

„Gospa Uršula se seli?“ je vprašal Jurko, ki je dvignil obraz in odprl usta; kakšna novica je to? Zakaj se seli in kdo bo prišel na njeno mesto? Varuj nas Bog vsakega zla — kri mi stopa v oči. Tudi jaz sem nekaj ujel v vasi, da bodo na Susjedu gospodarili samo Batorovci

AVGUSTA OSEM OSEB UBITIH NA CESTI

Varnostna direkcija sporoča, da je bilo meseca avgusta na Koroškem 520 prometnih nezgod. Osem oseb je pri teh nezgodah izgubilo življenje, 88 oseb je bilo težko, 233 lahko in 27 neugotovljene stopnje poškodovanih. V 13 primerih so vozniki pobegnili, da bi se tako odtegnili odgovornosti. Varnostni organi so med tem časom naložili 6723 kazni zaradi kršenja prometnih predpisov.

PODROŽČICA

V torek je pogorela blizu pekarne stoječa kočja, ki je bila last posestnice Elizabete Dulnig. Zgorele so tudi zaloge krme in drv. Domnevajo, da je požar povzročil nek neznan možki, ki je v koči prenočeval.

KINO-PREDSTAVE

VELIKOVEC

6. in 7. septembra:

Hölle am weissen Turm

6. septembra izredni program:

Der Weg nach Sansibar

8. in 9. septembra:

Leise klingt die Balalaika

Neki gost v pariški restavraciji „Soleil“ je poklical direktorja in ogorčen protestiral, ker po njegovem mnenju rak, ki so mu ga servirali, ni bil svež. Da bi pokazal gostu netočnost njegove trditve, mu je direktor prinesel iz kuhinje velik krožnik s svežimi raki, ki so jih šele pred kratkim dobili. Toda ko se je nezaupljiv gost, ki še vedno ni verjel direktorjevimi izjavami, sklonil, da se prepriča, če so raki res sveži, je prišlo do nesreče: eden izmed rakov je bil vsekakor „svež“, je nenadoma zgrabil s kleščami gosta za nos. Zdjaj se gost in direktor restavracije prepirata, kdo bo plačal stroške za šivanje in zdravljenje nosu.

Na odločno zahtevo gospoda Davida Thompsona je uprava za lokalni promet v mestecu Dundee na Škotskem prestavila avtobusno postajališče, ki je bilo pred Thompsonovo hišo, za 50 metrov naprej. Thompson se je namreč pritožil, da so se zaljubljeni parčki, ki so čakali na avtobus, pridno posluževali klopiče pred njegovo hišo. „Ko so takole udobno sedeli pod mojim oknom, se jim ni prav nič mudilo, da ujamejo prvi avtobus,“ je izjavil gospod Thompson, „so se razgovarjali o rečeh, ki kvarno vplivajo na vzgojo mojih otrok.“

Morda še ne veste...

... da je tehnicij prvi element, ki so ga odkrili ob atomskem bombardiranju, obstaja pa tudi na našem soncu in drugih zvezdah.

... da za prevoz na rekah v severni Indiji uporabljajo napihnjene mehe bivolov, ki pa lahko prepeljejo samo vozača, enega potnika in nekaj prtljage.

... da se pripeti v Veliki Britaniji vsak dan dvajset nesreč v cestnem prometu. Samo lani je bilo v Britaniji 216.593 prometnih nesreč, ob katerih je izgubilo življenje 5250 ljudi.

in da stari gospodarji odhajajo. Pravim vam otroci, hudo bo. Star sem, zato vem. Preko moje glave je vršalo veliko hudih let, kakor voda Save mimo skale in če bi hotel prešteti vse črne dneve, ki jih je videl stari Susjed, ne bi bilo zadosti vseh prstov, ki jih premore naša vas. Ali nima tu Dora svojih prstov vmes?“

„Kakšna Dora?“ vpraša radovedni Andrej. „Moraš jo poznati, Andrejč, saj služiš na gradu.“

„Poznam samo debelo mlekarico Doro iz Jakovja,“ se nasmehne sluga; „huda je, primojverji, pa me je časih opraskala, kadar sem hotel pogledati, ali so ji obrvi skupaj zrastle. Toda zaradi te debeluške se pač ne bo zvalilo huđo leto na ves naš kraj.“

„Le ročaj se starcu, zelenec,“ je stavec nejevoljno nadaljeval, „kaj ve tvoja nezrela glava, kaj vse se je dogajalo v starih časih. To so zate babje bajke, kajne?“

„Oče Jurko,“ se oglasi zdaj Ilija, „tudi jaz ne vem, kdo je Dora, pa je preteklo že dvajset let, odkar sem se tu naselil; najmanj stokrat sem bil na gradu.“

„Tudi ti in vsi vi,“ je odvrnil stari Jurko in se nasmehnil, „ste slepci, a jaz dobro vidim. Bliže se primaknite, da vam bom povedal,“ je stavec spregovoril tiše:

(Dalje)